

Європейська безпека

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В9 Історія та археологія; В10 Філософія
Освітня програма	«Європейські студії», «Врегулювання конфліктів та медіація», «Аналітика соціальних даних», «Господарське та адміністративне право і процес», «Інформаційне право та право інтелектуальної власності», «Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність», «Публічне адміністрування та електронне урядування»
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	Очна (денна)
Рік підготовки, семестр	2-й рік підготовки, осінній семестр
Обсяг дисципліни	5 кредитів ЕКТС/150 год. (лекції – 16 год.; семінарські заняття – 30 год., самостійна робота здобувача – 104 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, модульна контрольна робота (МКР)
Розклад занять	Лекції (один раз на два тижня), семінарські заняття (щотижня). Відповідно до розкладу на вебсайті: https://schedule.kpi.ua або http://roz.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: к.і.н. доц. Бузань Віталій Юрійович, електрона пошта: buzan.vitalii@lil.kpi.ua Семінарські: к.і.н., доц. Бузань Віталій Юрійович
Розміщення курсу	Платформа дистанційного навчання «Сікорський» (Google Classroom), URL: https://classroom.google.com код курсу: lyftz4u

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предметом навчальної дисципліни є становлення та розвиток європейської системи безпеки протягом історії.

Метою навчальної дисципліни є поглиблення у здобувачів освіти **компетентностей**:

– Знати про трансформацію європейської системи безпеки, історію збройних конфліктів в Європі, місце Європи в системі міжнародних відносин, забезпечення національної безпеки європейських країн та регіональної безпеки в Європі, місце України в архітектурі європейської безпеки.

– Здатність аналізувати європейську та євроатлантичну інтеграцію, співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями, працювати в міжнародному контексті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

– Розробляти і реалізовувати міждисциплінарні проекти з урахуванням міжнародних, безпекових, історичних, суспільно-політичних, соціально-економічних, правових та інших аспектів суспільного життя.

– Використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

У структурно-логічній схемі навчальна дисципліна «Європейська безпека» входить до переліку вибірових навчальних дисциплін та не залежить від інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі освітньої програми.

Пререквізити. Передумовою для вивчення та засвоєння цієї навчальної дисципліни є знання з всесвітньої історії, історії України, історії міжнародних відносин, політології, які буди набуті здобувачами освіти під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

Постреквізити. Ця навчальна дисципліна формує у здобувачів освіти здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії Європи та закономірностей розвитку євроатлантичної спільноти.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Європа в системі міжнародних відносин
<i>Тема 1.1. Міжнародні відносини та світова політика</i>
<i>Тема 1.2. Міжнародна, національна та інформаційна безпека</i>
Розділ 2. Архітектура європейської безпеки в часи Стародавнього світу, Середньовіччя та Нового часу
<i>Тема 2.1. Зовнішня політика та дипломатія Давньої Греції та Давнього Риму</i>
<i>Тема 2.2. Питання війни та миру в Європі в часи Середньовіччя</i>
<i>Тема 2.3. Європейська безпека в Новий час</i>
Розділ 3. Становлення європейської системи безпеки в Новітній час
<i>Тема 3.1. Безпекова ситуація в Європі за часів Версальської системи міжнародних відносин</i>
<i>Тема 3.2. Система європейської безпеки в часи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин</i>
<i>Тема 3.3. Європейська безпека в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин</i>
<i>Тема 3.4. Україна в системі міжнародних відносин та європейської безпеки</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних і семінарських занять, модульної контрольної роботи (МКР), самостійної роботи та засвоєння навчальної дисципліни використовується базова та додаткова література, яка доступна в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка, Електронному архіві наукових та освітніх матеріалів КПІ ім. Ігоря Сікорського (ELAKPI), Google Classroom та мережі Інтернет.

Під час пошуку навчальних матеріалів та наукової інформації в Інтернеті рекомендується користуватися академічними пошуковими системами, електронними репозитаріями закладів вищої освіти та наукових установ, цифровими бібліотеками, а також дотримуватися базових правил інформаційної гігієни та використовувати інформацію лише з надійних й перевірених джерел.

4.1 Базова література

- Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку: монографія: у 2 ч. / А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, Д. С. Бойчук та ін.; за наук. ред. А. П. Гетьмана, І. В. Яковюка. Харків: Право, 2020. Ч. 1: Від Давнього Риму до Другої світової війни. 180 с.
- Історичні витоки та трансформаційні процеси доби «холодної війни» в Європі (1947-1975 рр.): монографія. [Електронне видання] / За ред. С.В. Толстова. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 347 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/images/978-617-14-0223-2.pdf>
- Ставнюк В. В. Історія Давньої Греції. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Чернівці: «Місто», 2022. 552 с.
- Україна в історії Європи XIX — початку XXI ст.: історичні нариси: монографія. За ред. чл.-кор. НАН України С.В. Віднянського. Київ: Інститут історії України НАН України,

2020. 814 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0015027>

5. Україна в контексті історичного розвитку Європи: підручник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / С. Ю. Боева, В. Ю. Бузань, А. А. Кізлова та ін.; КІП ім. Ігоря Сікорського; за ред. С. О. Костишевої. К.: Арт Економі, 2021. 306 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41918>

4.2 Додаткова література

1. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин: 1640–1914: навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. В. Максименко, М. С. Покась; Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2022. 279 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/34519>
2. Дюррозель, Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. з фр. Є. Марічева, Л. Погорелової, В. Чайковського. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. 903 с.
3. Іваницька О.П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки). Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 632 с.
4. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко; за ред. Л. В. Губерського. 2-ге вид., виправл. і доповн. К.: Знання, 2012. 759 с.
5. Крушинський В. Ю., Манжола В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: навчальний посібник. К.: Либідь, 2007. 192 с.
6. Мартиненко А. К., Мартиненко Б. А. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навч. посіб. для студентів ВНЗ. К.: Видавництво Ліра-К, 2007. 366 с.
7. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2003. 560 с.
8. Нова історія країн Європи та США (1870-1918): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Б. М. Гончар, Н. Д. Городня; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К.: Київ. Ун-т, 2008. 414 с.
9. Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / За ред. А.І. Кудряченка. К.: Фенікс, 2011. 632 с.
10. Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин; [редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін.]. К.: Знання України, 2004. Т.1. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001077> Т.2. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0007524>

4.3 Інформаційні ресурси

1. Електронний архів наукових та освітніх матеріалів КІП ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://ela.kpi.ua/home>
2. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України. URL: <http://resource.history.org.ua/>
3. Електронна бібліотека Інституту всесвітньої історії НАН України. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/>
4. Електронна бібліотека «Україніка». URL: <https://tinyurl.com/2jtxhcrh>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Для вивчення початкової дисципліни заплановано проведення 8 лекційних та 15 семінарських занять, а також виконання модульної контрольної роботи (МКР).

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються наступні **методи навчання**:

На **лекційних** заняттях застосовується словесні та наочні методи. Усне пояснення лекційного матеріалу супроводжується показом мультимедійних презентацій, історичних карт.

На **семінарських** заняттях застосовується практичні методи, які дозволяють здобувачам освіти набути нових знань, сформувати необхідні навички шляхом підготовки і виголошення доповідей, участі в дискусіях та обговореннях.

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами навчальних занять.

Структура кредитного модуля

Номери, назви розділів і тем навчальних занять		Кількість годин			
		Всього	у тому числі		
			Лекції	Семінарські заняття	СР
Розділ (змістовий модуль) 1. Європа в системі міжнародних відносин					
Заняття 1	Міжнародні відносини та світова політика	4	2		2
Заняття 2	Теорія міжнародних відносин	4		2	2
Заняття 3	Основи геополітики	4		2	2
Заняття 4	Міжнародна, національна та інформаційна безпека	4	2		2
Заняття 5	Міжнародна та європейська безпека	6		2	4
Заняття 6	Інформаційна безпека країн Європи на сучасному етапі	6		2	4
Разом за розділом 1		28	4	8	16
Розділ (змістовий модуль) 2. Архітектура європейської безпеки в часи Стародавнього світу, Середньовіччя та Нового часу					
Заняття 7	Зовнішня політика та дипломатія Давньої Греції та Давнього Риму	4	2		2
Заняття 8	Зовнішня політика та дипломатія Стародавньої Греції	4		2	2
Заняття 9	Зовнішня політика та дипломатія Стародавнього Риму	4		2	2
Заняття 10	Питання війни та миру в Європі в часи Середньовіччя	4	2		2
Заняття 11	Ситуація з безпекою в Європі в часи раннього Середньовіччя (V-XI ст.)	4		2	2
Заняття 12	Війни в Європі в часи високого й пізнього Середньовіччя (XI-XV ст.)	6		2	4
Заняття 13	Європейська безпека в Новий час	6	2		4
Заняття 14	Збройні конфлікти та дипломатія в Європі в ранній Новий час	6		2	4
Заняття 15	Європейська безпека під час «довгого XIX століття»	6		2	4
Заняття 16	Безпекова ситуація в Європі за часів Версальської системи міжнародних відносин	6	2		4
Заняття 17	Архітектура європейської безпеки в міжвоєнний період (1920-1930-ті рр.)	6		2	4
Заняття 18	Криза Версальської системи напередодні Другої світової війни	6		2	4
Разом за розділом 2		62	8	16	38
Розділ (змістовий модуль) 3. Становлення європейської системи безпеки в Новітній час					
Заняття 19	Система європейської безпеки в часи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин	6	2		4
Заняття 20	Європа в часи формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин	6		2	4
Заняття 21	Система європейської безпеки в часи біполярного світу	6		2	4
Заняття 22	Європейська безпека в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин	6	2		4
Разом за розділом 3		24	4	4	16
Модульна контрольна робота		6		2	4
Екзамен		30			30
Всього годин		150	16	30	104

5.1 Лекції

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	Міжнародні відносини та світова політика

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
	1. Поняття міжнародні відносини, світова політика, зовнішня політика, міжнародна політика. 2. Поняття міжнародної системи. Класифікація систем міжнародних відносин. 3. Теорії міжнародних відносин (політичний реалізм, політичний лібералізм та інші). 4. Теорія міжнародних конфліктів. Конфліктологія. 5. Основи геополітики. Завдання на СР: 1. Еволюція закордонної геополітичної думки. Геополітичні погляди Г. Маккіндера, Ф. Ратцеля, Р. Челлена, К. Хаусхофера, А. Мехена, Н. Спайкмена.
2	Міжнародна, національна та інформаційна безпека 1. Поняття міжнародної, національної та регіональної безпеки. 2. Становлення системи європейської безпеки. 3. Інформаційна безпека як складова національної безпеки. 4. Інформаційні та гібридні війни. Інформаційне протиборство. 5. Загрози інформаційної безпеки та кіберзагрози. Забезпечення інформаційної безпеки країн Європи. Завдання на СР: 1 Інформаційне суспільство. 2. Розвідка на основі відкритих джерел (OSINT). 3) Захист персональних даних в Інтернеті в країнах Європейського союзу. Загальний регламент про захист даних (GDPR).
3	Зовнішня політика та дипломатія Давньої Греції та Давнього Риму 1. Троянська війна. Греко-Перські війни. Суперництво між Афінами та Спартою. Пелопоннеська війна. Зовнішня політика Александра Македонського. 2. Зовнішня політика Стародавнього Риму. Римські завоювання в Європі. Пунічна війни. 3. Кельтська військова експансія в Європі. Збройні зіткнення Риму з галлами. 4. Велике переселення народів. Виникнення «варварських королівств». Падіння Західної Римської імперії. Завдання на СР: 1. Війни Стародавньої Греції. 2. Війни Стародавнього Риму. Військова історія Стародавнього Риму. 3. Еллінізм. Елліністичні держави.
4	Питання війни та миру в Європі в часи Середньовіччя 1. Зовнішня політика та дипломатія західноєвропейських держав в часи Середньовіччя. 2. Дипломатія Столітньої війни (1337–1453). 3. Арабське завоювання Піренейського півострова. Реконкіста. Створення Іспанського королівства. 4. Експансія норманів в Європі. Завдання на СР: 1. Зовнішня політика Візантії. Візантійсько-османські війни (XIII-XV ст.).
5	Європейська безпека в Новий час 1. Реформація та її вплив на міжнародну політику в Європі. Аугсбурзький релігійний мир (1555). Релігійні війни у Франції (1562–1598). 2. Англійська революція XVII ст. Нідерландська революція (1568–1648). 3. Тридцятилітня війна (1618–1648). Вестфальський мир (1648). Становлення та криза Вестфальської системи міжнародних відносин. 4. Міжнародні відносини в Європі в часи Французької революції (1789–1799) та Наполеонівських війн (1799–1815). Віденський конгрес (1815). Становлення, розвиток та криза Віденської системи міжнародних відносин. 5. Об'єднавчі процеси в німецьких та італійських землях в XIX ст. Завдання на СР: 1. Німецька концепція «Серединна Європа» (нім. «Mitteleuropa»), ідея об'єднаної Європи у творчості Фрідріха Науманна.
6	Безпекова ситуація в Європі за часів Версальської системи міжнародних відносин 1. Міжнародні відносини напередодні та під час Першої світової війни (1914-1918). 2. Паризька мирна конференція (1919–1920). Мирні договори з Німеччиною, Австрією, Болгарією, Туреччиною. 3. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
	4. Криза Версальської системи. Міжнародні відносини напередодні та під час Другої світової війни (1939–1945). Завдання на СР: 1. Ідеї європейської політичної інтеграції в міжвоєнний період. Інтеграційні ініціативи Ріхарда фон Куденгове-Калергі, ідеї Пан'європейського Союзу та Сполучених Штатів Європи. 2. Ідея Балто-Чорноморського союзу.
7	Система європейської безпеки в часи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин 1. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. 2. Блокове протистояння в Європі між Північноатлантичним Альянсом (НАТО) та Організацією Варшавського договору (ОВД). 3. Німецька проблема в міжнародних відносинах в часи Холодної війни. 4. Становлення політики розрядки міжнародної напруженості в Європі та зміцнення європейської безпеки в 1970-ті рр. Криза політики розрядки. «Друга Холодна війна» (1979–1985). 4. Завершення Холодної війни та блокового протистояння. Криза та розпад Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Завдання на СР: 1. Прочитати «Довгу телеграму» та «Статтю Х» Джорджа Кеннана та «Фултонську промову» Вінстона Черчілля. 2. Формування та основні концептуальні засади політики стримування в часи Холодної війни.
8	Європейська безпека в умовах постбіполярної системи міжнародних відносин 1. Розширення й трансформація Північноатлантичного альянсу (НАТО) після завершення Холодної війни. 2. Трансформація та розширення Європейського Союзу (ЄС) в постбіполярний період. 3. Європейська та євроатлантична інтеграція України. Еволюція відносин України з ЄС та НАТО. 4. Конфлікти в Європі в постбіполярний період. Збройні конфлікти на пострадянському просторі. Югославські війни. Завдання на СР: 1. Операції та місії НАТО. 2. Міжнародні регіональні організації Європи.

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

Семінарські заняття мають на меті розвинути у здобувачів освіти вміння працювати з навчально-методичною та науковою літературою, а також готувати й робити доповіді, формулювати та відстоювати власну точку зору, брати активну участь у дискусіях.

№ з/п	Назва теми заняття
1	Теорія міжнародних відносин <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Поняття міжнародні відносини, світова політика, зовнішня політика, міжнародна політика. 2. Поняття міжнародної системи. Класифікація систем міжнародних відносин. 3. Теорії міжнародних відносин (політичний реалізм, лібералізм та інші).
2	Основи геополітики <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Історія формування класичної геополітики. Виникнення поняття «геополітика». 2. Соціал-дарвінізм. Французька географічна школа (Жан-Жак Елізе Реклю, Поль Відаль де ла Блаш), Фрідріх Ратцель, Рудольф Челлен, Альфред Мехен. Карл Гаусхофер.

	3. Гелфорд Маккіндер. Стаття «Географічна вісь історії». Теорія «Хартленда». 4. Геополітичні та ідеологічні витоки зовнішньої політики США. Доктрина «Явного призначення (Manifest Destiny)». Ніколас Спайкмен та теорія Рімленду. Джордж Кеннан та політика стримування. Ізоляціонізм в США. Pax Americana («Американський світ»).
3	Міжнародна та європейська безпека <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Міжнародна та національна безпека. 2. Архітектура європейської безпеки. 3. Система колективної безпеки та колективної оборони. 4. Теорія міжнародних конфліктів.
4	Інформаційна безпека країн Європи на сучасному етапі <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Поняття інформаційної безпеки. 2. Інформаційні та гібридні війни. 3. Дезінформування, підроблені новини. Інформаційна гігієна та медіаграмотність. 4. Протидія інформаційним загрозам. Забезпечення інформаційної безпеки країн Європи.
5	Зовнішня політика та дипломатія Стародавньої Греції <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Троянська війна. 2. Греко-Перські війни. 3. Делоський союз та Пелопоннеський союз. Пелопоннеська війна. 4. Зовнішня політика Александра Македонського. 5. Давньогрецька колонізація.
6	Зовнішня політика та дипломатія Стародавнього Риму <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Зовнішня політика Римського царства, Римської республіки, Римської імперії. 2. Пунічна війни. Римські завоювання в Європі. 3. Кельтська військова експансія в Європі. Римсько-галльські війни. 4. Велике переселення народів та виникнення «варварських королівств». Падіння Західної Римської імперії.
7	Ситуація з безпекою в Європі в часи раннього Середньовіччя (V-XI ст.) <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Франкське королівство. Завоювання Карла Великого. Каролінзька імперія. 2. Конфлікт між церквою й світською державою в середньовічній Європі як фактор середньовічної міжнародної політики. 3. Завоювання арабами Піренейського півострова та створення Кордовського емірату (Андалусія).
8	Війни в Європі в часи високого й пізнього Середньовіччя (XI-XV ст.) <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Столітня війна (1337–1453). 2. Реконкіста й створення Іспанського королівства. 3. Візантійсько-османські війни (XIII-XV ст.).
9	Збройні конфлікти та дипломатія в Європі в ранній Новий час <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Релігійні війни в Європі між католиками та протестантами. 2. Нідерландська війна за незалежність (1568–1648). 3. Тридцятилітня війна (1618–1648). Вестфальська система міжнародних відносин.

	4. Англо-нідерландські війни (XVII–XVIII ст.). 5. Війна Аугсбурзької ліги (1688–1697), Війна за іспанську спадщину (1701–1714), Війна за австрійську спадщину (1740–1748), Семирічна війна (1756–1763). 6. Зовнішня політика та дипломатія імператора Священної Римської імперії Карла V Габсбурга (1519–1556), французького державного діяча Кардинала Рішельє, англійського державного діяча Олівера Кромвеля, французького короля Людовіка XIV (1643–1715), прусський короля Фрідріха II (1740–1786).
10	Європейська безпека під час «довгого XIX століття» <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Міжнародні відносини в Європі в часи Французької революції (1789–1799) та Наполеонівських війн (1799–1815). Віденський конгрес (1815). Віденська система міжнародних відносин 2. Об'єднання Німеччини та Італії в XIX ст. Французько-прусська війна (1870–1871) та її наслідки. 3. Загострення боротьби великих держав за вплив на Балканах в кінці XIX ст. Балканські війни (1912–1913). 4. Проблема чорноморських проток в міжнародних відносинах XIX–поч. XX ст. 5. Утворення воєнно-політичних блоків в Європі: Троїстий Союз (1879–1882) та Антанта (1904–1907). Дипломатична боротьба за союзників напередодні Першої світової війни.
11	Архітектура європейської безпеки в міжвоєнний період (1920–1930-ті рр.) <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Паризька мирна конференція (1919–1920). 2. Локарнська конференція (1925) та її наслідки. 3. Ідеї Пан'європейський Союзу в міжвоєнний період. Пакт Бріана-Келлога. 4. Репараційна проблема в 1920-ті – на поч. 1930-х рр. (план Дауеса, план Юнга).
12	Криза Версальської системи напередодні Другої світової війни <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Формування осі «Берлін-Рим-Токіо». Антикомінтернівський пакт (1936). 2. Політика «умиротворення» нацистської Німеччини (1937–1939). Аншлюс Австрії (1938) та його міжнародні наслідки. Мюнхенська угода (1938), Пакт Молотова-Ріббентропа (1939), Радянсько-фінська війна (1939–1940).
13	Європа в часи формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Етапи формування антигітлерівської коаліції. Вступ США у Другу світову війну. Тегеранська конференція. 2. Розгром і капітуляція нацистської Німеччини. Ялтинська та Потсдамська конференції. 3. Становлення біполярної структури міжнародних відносин. Початок Холодної війни. Гонка озброєнь. 4. Створення НАТО та ОВД. Блокове протистояння в Європі в часи Холодної війни.
14	Система європейської безпеки в часи біполярного світу <i>Очікується, що здобувачі підготують доповідь / презентацію, висловлять власну думку з обґрунтуванням таких питань</i> 1. Берлінські кризи (1948–1949, 1958–1961). Вступ ФРН у НАТО. 2. Агресія СРСР і країн ОВД проти Угорщини (1956), Чехословаччини (1968). 3. Проблема ракет середньої дальності в Європі. 4. Договори про скорочення озброєнь часів Холодної війни: Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (1968), Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі й під водою (1963), Договір про ліквідацію ракет середньої та малої дальності (РСМД) (1987), Договір про звичайні збройні сили в Європі (1990).

		5. Повалення комуністичних режимів у країнах Центральної та Східної Європи напр. 1980-х рр. Падіння Берлінської стіни (1989) та возз'єднання Німеччини (1990). Розпад східного блоку.
	15	Становлення та формування європейської системи безпеки в постбіполярний період 1. Проведення МКР

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння навчальної дисципліни в період дистанційного навчання використовується платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі Google Classroom, сервіси для проведення відеоконференцій Google Meet або Zoom, електронна пошта. Ці цифрові інструменти використовуються для проведення початкових занять онлайн, забезпечення доступу здобувачів освіти до методичних матеріалів й навчальної літератури, підтримання зв'язку, отримання й перевірки виконаних завдань, виставлення оцінок тощо.

6. Самостійна робота здобувачів освіти

Самостійна робота передбачає: підготовка до лекційних та семінарських занять, опрацювання базової й додаткової літератури, підготовка доповідей по питаннях семінарів, створення за потреби мультимедійних презентацій для візуального супроводу доповідей на семінарах, підготовка до виконання модульної контрольної роботи (МКР), підготовка до складання екзамену.

6.1. *Теми для самостійного опрацювання* – не заплановано.

6.2. *Підготовка до лекційних та семінарських занять.* Для підготовки до лекційних та семінарських занять здобувачу освіти необхідно опрацювати базову та додаткову літературу, виконати завдання, які під час лекцій виносилися на самостійну роботу, підготувати доповіді з питань семінарів. На підготовку виділяється 2-4 години на кожне заняття.

6.3. *Модульна контрольна робота.* На підготовку до МКР відводиться 4 години самостійної роботи здобувача освіти. В додатку до силабусу є питання для підготовки до МКР.

6.5. *Екзамен.* Проводиться в письмовій формі. На підготовку до відводиться 30 годин самостійної роботи. Перелік питань для підготовки надано у Додатку. В період дистанційного навчання проводиться відповідно до графіку навчального процесу за допомогою сервісу Google Classroom.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

7.1. Правила відвідування занять

Лекції

Викладач не виславляє бали за присутність чи відсутність здобувач освіти на навчальних заняттях. Проте для повноцінного опанування навчальної дисципліни здобувачам освіти рекомендується відвідувати лекції та семінари. На лекційних заняттях викладач подає належним чином систематизований та структурований навчальний матеріал, який здобувачам освіти буде складно знайти в належному вигляді самостійно. Адже необхідна інформація розпорошена по різних навчальних посібниках, підручниках, енциклопедіях, монографіях, статтях тощо. Лектор може демонструвати презентації та застосовувати дискусійні форми спілкування з аудиторією. Викладач та здобувачі освіти під час лекцій можуть ставити один одному питання та дискутувати між собою. Засвоєння лекційного матеріалу закладає підґрунтя для підготовки здобувачів освіти до семінарських занять та виконання МКР. Тематика лекцій висвітлена у силабусі.

Семінарські заняття

Здобувачам освіти рекомендується відвідувати семінари, бо їх підсумковий рейтинговий бал з навчальної дисципліни значною мірою залежить від результатів їх роботи на семінарських заняттях. Якщо здобувач освіти не відвідує семінарські заняття або систематично не готується до них, то відповідно не набирає рейтингові бали.

7.2. Правила виконання завдань

Опрацьовуючи навчальний матеріал здобувачі освіти:

1) на лекціях:

- слухають викладача, засвоюють навчальний матеріал та за потреби конспектують важливу інформацію;
- за потреби беруть участь у дискусіях, ставлять питання викладачу або відповідають на його питання.

2) на семінарських заняттях:

- виголошують усні доповіді з питань семінарів та демонструють власноруч підготовлені презентації;
- виконують модульну контрольну роботу (МКР);
- висловлюють та обґрунтовують власну точку зору з тем семінарів, беруть участь у дискусіях з проблемних питань.

Форми участі здобувачів освіти у навчальному процесі:

- доповідь з певного питання семінару;
- доповнення доповідей інших здобувачів;
- запитання до доповідачів, відповіді на питання викладача та здобувачів освіти;
- участь у дискусіях й обговореннях, інтерактивних формах організації навчального заняття.

7.3. Правила поведінки на заняттях

Під час семінарів здобувачі освіти роблять доповіді по питаннях семінарів, доповнюють доповіді інших студентів, беруть участь в обговореннях, висловлюють та належним чином аргументують власну точку зору з дискусійних питань. Під час семінару викладач заслуховує доповіді та доповнення, ставить уточнюючі питання, модерує дискусію, виставляє бали за роботу на семінарі. Теми й питання семінарів висвітлені у силабусі, який розміщений в Google Classroom, вебсайті кафедри історії або Електронному кампусі.

Під час семінарських занять здобувачам освіти дозволяється користуватися власними конспектами та нотатками. При цьому здобувачам освіти варто намагатися доповідати й доповнювати в усній формі, а не зачитувати текст з аркуша паперу чи екрану пристрою. На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, планшетів, телефонів для реалізації навчальних цілей. Наприклад, виконання МКР в Google Classroom, демонстрації презентації або виведення її на настінний екран за допомогою проектора тощо.

Модульна контрольна робота

МКР проводиться у Google Classroom. Здобувачу освіти надається одноразова можливість написати МКР. Повторне написання МКР не передбачено. Під час виконання МКР здобувачам не дозволяється користуватись сторонніми джерелами інформації. Результати МКР оголошуються здобувачам освіти на наступному занятті та виставляються до модуля «Поточний контроль» в Електронному Кампусі.

7.4.Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Здобувачів освіти заохочують до наукової роботи та оприлюднення її результатів. Зокрема, вони можуть брати участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує та проводить кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського. Участь в науковій конференції з підготовкою тез доповіді з тематики навчальної дисципліни + 8 балів.

7.5.Політика крайніх термінів та перескладань

Вагома частина рейтингу здобувача освіти формується за рахунок роботи на семінарських заняттях. Відсутність на семінарах або не підготовка до них позбавляє здобувача освіти можливості отримати рейтингові бали.

Якщо здобувач освіти пропустив контрольні заходи, то йому надається можливість виконати їх. Несвоєчасне виконання МКР не призводить до нарахування штрафних балів.

Опрацьовування пропущеного лекційного матеріалу відбувається шляхом посиленої підготовки до семінарських занять. Пропущені семінарські заняття можна відпрацювати на консультаціях шляхом відповідей на питання пропущених семінарів. Для перескладання пропущеної МКР здобувачу освіти потрібно звернутися до викладача, який повторно відкриє МКР в Google Classroom та повідомить про це здобувача освіти.

7.6. Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Докладніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Докладніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (РСО)

Види контролю

1. Поточний контроль здійснюється викладачем під час навчальних занять і має на меті перевірити рівень підготовки здобувачів освіти до семінарських занять. Під підготовкою та роботою на семінарських заняттях мається на увазі виголошення здобувачами освіти доповідей, доповнення інших доповідей, запитання до доповідачів, обговорення семінарських питань, висловлення власної думки та демонстрація підготовлених презентацій. Особливим видом поточного контролю є модульна контрольна робота (МКР), яка проводиться на одному з семінарів. Результати поточного контролю вносяться викладачем до модуля «Поточний контроль» в Електронному кампусі.

2. Календарний контроль провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу. Є два можливих результати календарного контролю: атестований (а) та неатестований (н/а). Результат залежить від поточного рейтингу здобувача освіти на момент проведення календарного контролю. Здобувач освіти атестований якщо має не менше 50 % від рейтингу максимального можливого на час атестації.

3. Семестровий контроль. Підсумковою формою контролю з навчальної дисципліни є Екзамен. Критерії оцінювання визначаються РСО, а перелік питань для підготовки міститься у додатку до силабусу. Результати семестрового контролю повідомляються здобувачу освіти та вносяться до модуля «Сесія» в Електронному кампусі.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача освіти з навчальної дисципліни складається з балів отриманих за:

- 1) роботу на 15 семінарських заняттях;
- 2) виконання модульної контрольної роботи (МКР).

Система оцінювання контрольних заходів :

№ з/п	Контрольний захід	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях	3	14	42
2.	МКР	8	1	8

3.	Екзамен	50	1	50
	Всього			100

1. Робота на семінарських заняттях

Робота здобувача освіти складається із двох компонентів: доповіді на семінарських заняттях та/або активна робота на семінарі.

Ваговий бал за кожне із 15 семінарських заняттях становить – 3 балів. Максимальна кількість балів за роботу здобувача освіти на семінарі становить: 3 балів × 15 семінарів = 45 балів.

Критерій оцінювання роботи здобувача освіти на семінарі:

« Відмінно »: тема доповіді розкрита повністю (не менше за 90% потрібної інформації). Надано правильні та повні відповіді на запитання (не менше за 90% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувач освіти брав активну участь в роботі семінару та доповнював доповіді інших здобувачів освіти.	3 балів
« Добре »: тема доповіді розкрита достатньо повністю (не менше за 75% потрібної інформації), але є певні неточності. Надано достатньо повні відповіді на запитання (не менше за 75% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувач освіти взяв активну участь в роботі семінару.	2,5 бали
« Достатньо »: Тема доповіді розкрита неповністю (не менше за 60% потрібної інформації), недостатньо обґрунтована. Відповіді на запитання не повні (не менше за 60% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувача освіти брав участь в роботі семінару. АБО - Здобувач освіти не підготував доповідь на семінар але взяв активну участь в обговоренні питань семінару та проявив ерудованість та обізнаність з тематики семінару.	2 бали
« Незадовільно »: доповідь до семінару не відповідає вимогам до «Достатньо». Тема не розкрита, неповні відповіді на запитання. Здобувача освіти не брав участі в обговоренні питань семінару.	0 балів

2) виконання модульної контрольної роботи (МКР).

МКР проводиться на одному з семінарських занять. МКР складається з 2 питань. Ваговий бал одного питання – 4 бали. Ваговий бал МКР становить 8 балів.

Для того, щоб отримати найвищий рейтинговий бал, здобувачам освіти потрібно приділяти належну увагу підготовці до семінарських занять, брати активну участь у семінарських заняттях, виголошувати належним чином підготовлені усні доповіді з семінарських питань, активно доповнювати відповіді інших здобувачів освіти, чітко й аргументовано висловлювати власну точку зору з дискусійних питань, готувати й демонструвати презентації, на належному рівні виконують МКР. Студенту дається одноразова можливість виконати МКР.

До зниження рейтингу здобувача освіти призводить: невиконання МКР; неналежна підготовка до семінарів; неточності, неповнота, помилки у відповідях чи використання недостовірних джерел інформації.

Здобувачі освіти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними університетом процедурами.

Умови допуску до семестрового контролю:

Умови допуску до семестрового контролю є наявність не менше 40 балів.

РСО за ОК, семестровий контроль з якої передбачений у вигляді екзамену містить дві складові: стартова – оцінювання навчальної діяльності здобувача протягом семестру (проходження або виконання певних видів робіт, передбачених заходами поточного контролю) та підсумкова (екзаменаційна) – оцінювання результатів навчальної діяльності

здобувача під час проведення семестрового контролю (оцінювання результатів проходження або виконання певних видів робіт, окремих запитань (завдань) на екзамені).

Розмір стартової складової PCO за даним ОК дорівнює 50 балів, екзаменаційної складової – 50 балів. Стартові бали формуються як сума рейтингових балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю і заохочувальних балів.

Після оцінювання відповідей здобувача на екзамені викладач підсумовує стартові бали та бали за екзамен, зводить до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за університетською шкалою (див табл. 8.1.)

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Екзаменаційна контрольна робота оцінюються за шкалою 50 балів (2 запитання x 25 балів = 50 балів).

Кожне питання оцінюється відповідно до системи оцінювання:

“відмінно”, повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 25 ...22,5 балів;

“добре”, достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, або незначні неточності) – 22...19 балів;

“задовільно”, неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки) – 18...15 балів;

“незадовільно”, незадовільна відповідь – 0 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше за 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

На лекціях здобувачам освіти варто конспектувати основні положення, які можуть стати в пригоді під час підготовки до семінарів.

Під час підготовки до семінарських занять здобувачу освіти варто опрацювати лекційний матеріал з теми, ознайомитися з рекомендованою літературою й електронними ресурсами. Систематична й належна підготовка до семінарських занять дозволяє засвоїти навчальний матеріал. Під час семінарів потрібно проявляти активність: робити доповіді, доповнення, долучатись до обговорення, відповідати на питання викладача. Якщо під час вивчення навчальної дисципліни виникають питання чи складнощі, то варто з цього приводу звернутися до викладача.

Рекомендований перелік питань до семестрового контролю надані в додатку А до силабусу.

Позааудиторні заняття

Здобувачі освіти можуть брати участь у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», університетській олімпіаді з історії України, роботі студентського гуртка наукового спрямування «Клуб шанувальників історії».

Дистанційне навчання

У випадку організації освітнього процесу в дистанційному режимі використовуються цифрові інструменти для дистанційного навчання: платформа дистанційного навчання

«Сікорський» (Google Classroom) та система підтримки навчального процесу КПІ ім. Ігоря Сікорського «Електронний кампус». Можливе синхронне та асинхронне дистанційне навчання.

У випадку синхронного дистанційного навчання навчальні заняття (лекції, семінари) відбуваються в онлайн режимі відповідно до розкладу з використанням сервісів для проведення відеоконференцій (Google Meet, Zoom, BigBlueButton тощо).

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті

Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>).

Можуть бути зараховані окремі змістовні модулі або теми дисципліни. В такому разі здобувач звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал відповідно до рейтингової системи оцінювання.

Інклюзивне навчання

Допускається.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

доцент кафедри історії, к.і.н, доцент Бузань Віталій Юрійович

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 14 від 18.06.2025 р.)

Погоджено НМКУ (протокол № 12 від 18.06.2025 р.)

Додаток А

Перелік питань для підготовки до семестрового контролю (екзамен)

1. Дайте визначення поняттям міжнародні відносини, світова політика, зовнішня політика, міжнародна політика.

2. Розкрийте значення поняття міжнародна система та розкажіть про типи систем міжнародних відносин.
3. Назвіть та охарактеризуйте теорії міжнародних відносин.
4. Дайте визначення поняттю геополітика та розкрийте предмет, основні закони та категорії геополітики.
5. Розкажіть про еволюцію закордонної геополітичної думки.
6. Охарактеризуйте геополітичні погляди Г. Маккіндера, Ф. Ратцеля, Р. Челлена, К. Хаусхофера, А. Мехена, Н. Спайкмена.
7. Охарактеризуйте поняття міжнародна безпека.
8. Охарактеризуйте поняття національна безпека.
9. Що таке система колективної безпеки та колективної оборони.
10. Розкрийте поняття, причини й врегулювання міжнародних конфліктів.
11. Дайте визначення поняттю інформаційна безпека.
12. Розкрийте значення поняття інформаційна війна.
13. Дайте визначення поняттю гібридна війна та поясніть її особливості.
14. Назвіть основні загрози інформаційній безпеці на сучасному етапі.
15. Розкажіть про методи й способи забезпечення інформаційної безпеки.
16. Розкажіть про наявні кіберзагрози та поясніть як ефективно протидіяти їм.
17. Зовнішня політика та дипломатія Давньої Греції.
18. Зовнішня політика та дипломатія Давнього Риму.
19. Міжнародні відносини в Середньовічній Європі.
20. Реформація та релігійні війни в Європі в ранній Новий час.
21. Зовнішня політика та дипломатія імператора Священної Римської імперії Карла V Габсбурга (1519–1556).
22. Зовнішня політика французького державного діяча Кардинала Рішельє (1624–1642) та французького короля Людовіка XIV (1643–1715).
23. Англійська революція XVII ст. Зовнішня політика англійського державного діяча Олівера Кромвеля (1653–1658).
24. Нідерландська війна за незалежність (1568–1648).
25. Тридцятилітня війна (1618–1648). Вестфальський мир (1648) та становлення Вестфальської системи міжнародних відносин.
26. Зовнішня політика пруський короля Фрідріха II (1740–1786).
27. Зовнішня політика та дипломатія Війська Запорізького (Гетьманщини).
28. Війна за іспанську спадщину (1701–1714), війна за австрійську спадщину (1740–1748), Семирічна війна (1756–1763).
29. Міжнародні відносини в Європі в часи Французької революції (1789–1799) та Наполеонівських війн (1799–1815).
30. Віденський конгрес (1815) та становлення Віденської системи міжнародних відносин.
31. Французько-пруська війна (1870–1871) та її наслідки.
32. Об'єднавчі процеси в німецьких та італійських землях в XIX ст.
33. Загострення боротьби великих держав за вплив на Балканах в кінці XIX ст. Балканські війни (1912–1913).
34. Утворення Троїстого Союзу (1879–1882) та Антанти (1904–1907).
35. Міжнародні відносини напередодні та під час Першої світової війни (1914–1918).
36. Українське питання в міжнародних відносинах напередодні та під час Першої світової війни.
37. Зовнішня політика Української Народної Республіки, Української держави, Західноукраїнської Народної Республіки.
38. Паризька мирна конференція (1919–1920). Мирні договори з Німеччиною, Австрією, Болгарією, Туреччиною.
39. Становлення, розвиток та криза Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.
40. Ідеї Пан'європейського Союзу в міжвоєнний період. Пакт Бріана-Келлога (1928).
41. Репараційна проблема в 1920-ті – на поч. 1930-х рр.: план Дауеса, план Юнга.

42. Формування осі «Берлін-Рим-Токіо». Антикомінтернівський пакт (1936).
43. Політика «умиротворення» нацистської Німеччини (1937–1939). Аншлюс Австрії (1938), Мюнхенська угода (1938), Пакт Молотова-Ріббентропа (1939).
44. Радянсько-фінська війна (1939–1940): причини, перебіг, наслідки.
45. Міжнародні відносини напередодні та під час Другої світової війни (1939–1945).
46. Українське питання напередодні Другої світової війни.
47. Розгром й капітуляція нацистської Німеччини. Потсдамська конференція (1945) та її рішення.
48. Формування Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
49. Початок Холодної війни. Створення Північноатлантичного Альянсу (НАТО) та Організації Варшавського договору (ОВД).
50. Німецька проблема в міжнародних відносинах в часи Холодної війни.
51. Агресія СРСР і країн ОВД проти Угорщини (1956) та Чехословаччини (1968).
52. Становлення політики розрядки міжнародної напруженості в Європі та зміцнення європейської безпеки в 1970-ті рр.
53. Криза політики розрядки. Друга Холодна війна (1979–1985) та проблеми ракет середньої дальності в Європі.
54. Повалення комуністичних режимів у країнах Центральної та Східної Європи напр. 1980-х рр.
55. Завершення Холодної війни та блокового протистояння в Європі.
56. Криза та розпад Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
57. Становлення постбіполярної системи міжнародних відносин та її основні характеристики.
58. Югославські війни (1991–2001). Операції НАТО на території колишньої Югославії.
59. Збройні конфлікти на пострадянському просторі.
60. Проблема Кіпру в міжнародних відносинах.
61. Організація Північноатлантичного договору (НАТО): створення, розширення та трансформація.
62. Євроатлантична інтеграція України. Еволюція відносин між Україною та НАТО.
63. Європейський Союз (ЄС): історія створення та основні етапи діяльності.
64. Європейська інтеграція України. Відносини між Україною та ЄС.
65. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): історія створення та напрями діяльності.
66. Заснування та структура Ради Європи.
67. Регіональні міждержавні організації в Європі: Вишеградська група, Люблінський трикутник, Веймарський трикутник, ГУАМ, Організація Чорноморського економічного співробітництва тощо.
68. Ядерне роззброєння України.
69. Миротворчі місії України на території Європи.
70. Російсько-українська війна та її наслідки для європейської та глобальної безпеки.
71. Місце України в системі міжнародних відносин та архітектурі європейської безпеки на сучасному етапі.

Додаток Б

Питання для підготовки до модульної контрольної роботи

1. Інформаційна безпека.
2. Війни в період Давньої Греції та Давнього Риму.
3. Збройні конфлікти в Європі в середні віки.
4. Релігійні війни в Європі в ранній Новий час.
5. Європейська безпека в часи Вестфальської системи міжнародних відносин.
6. Європейська безпека в часи Віденської системи міжнародних відносин.
7. Міжнародні відносини напередодні та під час Першої світової війни.

8. Система європейської безпеки в часи Версальської системи міжнародних відносин.
9. Міжнародні відносини напередодні та під час Другої світової війни.
10. Система європейської безпеки в часи Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
12. Європейська та Євроатлантична інтеграція.
11. Холодна війна в Європі в часи біполярного світу.
13. Система європейської безпеки в постбіполярний період.
14. Україна в системі міжнародних відносин.